

De koninklijke kant
van Stockholm

43

reizen

Palmen, hete bronnen en een

In Egypte is meer te zien dan Caïro, Luxor en de Nijl. Wie vanaf de piramiden westwaarts trekt, komt in een spectaculair landschap van woestijn en oasen.

tekst JOOST VERMEULEN, foto's RÉNIE VAN DER PUTTE

Vanaf de grote piramide trokken wij twee dagen door een eindeloze zandvlakte. Deze werd slechts hier en daar onderbroken door lage rijen zandduinen. Daarna werd het landschap steeds wilder. Met moeite vonden onze kamelen het spoor tussen de hoog oprijzende rotsformatie. We klommen gestaag totdat we nog een dag later de rand van het plateau hadden bereikt. Boven gekomen staarden we in de diepte. Daar ontwaarden wij in de verte de eerste palmbomen. En met mijn verrekijker kon ik zelfs de eerste schamele bebouwing zien.'

Zo beschrijft de Egyptische archeoloog en avonturier Ahmed Fahry in 1927 zijn eerste grote tocht vanaf de Nijl in westelijke richting. En de vlakte met palmbomen die hij ziet is de zogeheten Depressie van Bahariyya, een door bergen omzoomd gebied van bijna 400 vierkante kilometer, waar duizenden palmbomen worden gevoed door tientallen grote en kleine bronnen.

Hoe anders is die reis voor de moderne reiziger. Het begint al bij de piramide. De stad heeft dit oeroude symbool al lang geleden opgeslokt. De eindeloze zandzee die ooit tot

aan de eerste rij stenen van deze kolos reikte, is gereduceerd tot een kleine ommuurde zandbak. De track die van hier in westelijke richting de woestijn inliep op weg naar de legendarische oases, is twintig jaar geleden geasfalteerd, tien jaar terug veranderd in een snelweg, en sinds twee jaar ploegen de auto's zes rijen dik achter de piramides langs naar een van de vele voorsteden die in de afgelopen decennia uit het zand zijn opgeschoten. Twijfel bekruipt je terwijl je door eindeloze stadswijken, fabrieksterreinen, nog meer voorsteden en nog grotere industriezones steeds verder in zuidwestelijke richting rijdt. Zou de woestijn überhaupt ooit nog beginnen?

Maar de natuur heeft zich nog niet helemaal gewonnen gegeven. Zo'n veertig kilometer ten zuidwesten van de piramides nemen de tekenen van menselijke activiteit dan toch langzaam af. En nog een tiental kilometers verderop is het zover: zand tot aan de horizon.

De plek waar Fahry voor het eerst de oase van Bahariyya zag, ligt een stuk westelijker dan die waar de asfaltweg nu het hoogste punt bereikt. En hoewel het uitzicht nog steeds adembenemend is – vooral aan het einde van de dag als de schaduwen langer worden en het landschap licht rood kleurt – zijn van hieraf de beroemde dadelpalmen nog niet te zien. Die zie je pas als je na een paar flinke haarspeldbochten de vloer van de depressie hebt bereikt.

Vlak voordat je Bawiti binnenrijdt, de 'hoofdstad' van de oase, zie je ook de eerste van de vele warmwaterbronnen liggen. Uit een pijp in de grond spuit gloeiend heet water. Dat wordt niet alleen gebruikt voor de irrigatie van tuinen en plantages, de lokale bevolking gebruikt het ook voor huishoudelijke zaken. Zo is er bij bijna elke bron een was- en badgelegenheid. Vooral tegen de avond zie je op allerlei plekken mannen met badhanddoekjes achterop hun fiets of brommer op weg naar een van de baden. Voor vrouwen, die hier weinig aan het openbare leven (mogen) deelnemen, is er een aantal ommuurde plekken waar zij hun bad kunnen nemen.

Hoewel het bestaan van bewoonde oases in de woestijn ten westen

Kamperen op virtuele
Deense camping

VisitDenmark heeft samen met de Deense Campingraad een virtuele camping ontwikkeld: Camping Dana. Je krijgt er informatie en inspiratie en kunt ook games spelen (onder meer leren parkeren met een caravan) en virtueel springen op het *hoppepude*, springkussen, dat op bijna elke Deense camping staat. www.visitdenmark.nl

Stedentrip winnen
met vakantiefoto's

Kosmos Uitgevers (van de *Wat & Hoe*-gidsjes) organiseert samen met onder andere Kodak een wedstrijd: 'De vakantiefoto van het jaar'. Vakantiegangers kunnen in vier categorieën – mensen, eten, objecten en humor – hun favoriete foto's uploaden en maken kans op leuke stedentrips. www.vakantiefotovanhetjaar2010.nl

In 'de witte woestijn' staan spectaculaire rotsformaties.

van de Nijl al in geschriften van middeleeuwse reizigers wordt vermeld, duurde het nog tot aan het begin van de vorige eeuw totdat het bestaan van de oase Bahariyya en het nog verder naar het zuidwesten gelegen Farafra echt tot de (westerse) buitenwereld doordrong.

De eerste reguliere verbinding met

De smalle weg
verdwijnt soms
onder het zand

Bawiti kwam ook pas onder invloed van de Tweede Wereldoorlog tot stand. De Engelsen vestigden een aantal legerbases in de oase en om die te kunnen bevoorraden, werd een asfaltweg aangelegd die via de Fayoen naar de Nijl liep.

Farafra bleef nog veel langer haar geïsoleerde positie behouden. De weg daarheen werd pas in 1982 voor

het eerst voor publiek opengesteld. Deze kronkelige, deels smalle weg verdwijnt ook nu nog regelmatig geheel onder het woestijnzand, waardoor Farafra soms dagenlang onbereikbaar is.

Ondanks die geïsoleerde positie kennen de oases een lange geschiedenis van bewoning. Onderzoek heeft aangetoond dat zowel Farafra als Bahariyya ten minste tienduizend jaar lang permanent bewoond moeten zijn geweest. En in sommige periodes van de geschiedenis was er zelfs sprake van grote bloei, zoals in de periode van het Faraonische nieuwe rijk (rond 1300 voor Christus).

Uit schriftelijke bronnen weten we dat in die tijd in de omgeving van Bawiti hoge regeringsfunctionarissen zetelden. Enkelen van hen zijn zelfs daar begraven. Hun prachtig versierde tombes zijn in het midden van de vorige eeuw net buiten Bawiti (her)ontdekt. Drie ervan zijn min of meer permanent te bezichtigen. Opvallend is hoe goed geconserveerd ze